

**Χρήστος Μπουρονίκος - Έκθεση στα Γρεβενά:  
«Παρασκευή – Βερολίνο μια πινελιά δρόμος»  
Γρεβενά, 2026-08-20**

Αγαπητέ Αντιπεριφερειάρχη,  
αγαπητέ Δήμαρχε,  
αγαπητές φίλες, αγαπητοί φίλοι,

Είναι ιδιαίτερη χαρά και τιμή για μένα να προλογίζω απόψε τα εγκαίνια της έκθεσης του Χρήστου Μπουρονίκου στο «Χώρο Πολιτισμού Νικολάου και Ελένης Καρναβά».

Δηλώνω εξ αρχής ότι δεν είμαι δημοσιογράφος του καλλιτεχνικού ρεπορτάζ. Ούτε είμαι κριτικός τέχνης. Για αυτό και θα μου επιτρέψετε μια προσωπική αναφορά στο Χρήστο Μπουρονίκο, όπως τον ζω εγώ τα τελευταία 16 χρόνια στο Βερολίνο.

Γνώρισα το Χρήστο Μπουρονίκο μέσω του κοινού μας φίλου, Θωμά Τσιάλλα. Είχα μάλιστα την τύχη, να με φιλοξενήσει για ένα διάστημα το 2010, όταν νέος εγώ στο Βερολίνο έπρεπε να συνδυάσω τον καθημερινό φόρτο της δουλειάς με την αναζήτηση σπιτιού. Επαγγελματικά, ήταν μία από τις πιο απαιτητικές φάσεις της δημοσιογραφικής μου καριέρας – γιατί ήταν η περίοδος που έσκασε η κρίση χρέους της Ελλάδας.

Είχα, όμως, το προνόμιο – διότι ως προνόμιο το αισθανόμουν και τότε - να φιλοξενούμαι στο ατελιέ του Χρήστου: έναν μεγάλο χώρο σε μία πρώην βιομηχανική εγκατάσταση, που στο μεταξύ είχε μετατραπεί σε χώρους για γραφεία – εργαστήρια – και το ατελιέ του Χρήστου. Έπεφτα το βράδυ για ύπνο και έπινα το πρωί τον καφέ μου ανάμεσα στα έργα του: Άλλα κρεμασμένα στους ψηλούς τοίχους – άλλα μισοτελειωμένα στο πάτωμα, δίπλα στον πάγκο με τα χρώματα, υλικά εκ πρώτης όψης άσχετα μεταξύ τους, και τις λαμαρίνες τυπογραφείου, οι οποίες θα γίνονταν στη συνέχεια επιφάνειες καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Παρακολουθούσα την εξέλιξη των έργων που εκείνο το διάστημα δημιουργούσε. Η τελική μορφή δεν ήταν ποτέ δεδομένη. Συνεχώς θα προσέθετε μια πινελιά, μία ταινία, ένα υλικό για να δέσει η αρμονία χρωμάτων και σχημάτων. Κάποια μέρα γυρίζοντας στο σπίτι τον βρήκα να τσαλαπατάει με τα πόδια κάποια μικρότερα έργα.

Η πρώτη σκέψη που έκανα ήταν: «Ο καλλιτέχνης τά 'σπαιξε». Αυτός όμως εκείνη τη στιγμή δημιουργούσε. Την άλλη μέρα βρήκα κάποια από τα τσαλακωμένα έργα να είναι ήδη μέρος ενός νέου, μεγαλύτερου έργου. Τον έβλεπα να παίζει με τους χρωματικούς συνδυασμούς, να προσθέτει χρώματα, να δημιουργεί σχήματα και χρησιμοποιεί υλικά τόσο αβίαστα και αυτονόητα, όπως ανέπνεε.

Για μένα ήταν μια ένεση δημιουργίας κάθε πρωί που ξεκινούσε μία ακόμη ημέρα με το κυνήγι της είδησης για την Ελλάδα, τί είπε ο Σόιμπλε και η Μέρκελ και τί ανακοίνωσε η Τρόικα και το ΔΝΤ.

Επαγγελματικά η πρώτη μου επαφή με το Χρήστο Μπουρονίκο ήταν στο γύρισμα του αιώνα, στα τέλη της δεκαετίας του 1990. Τότε, το Ελληνικό Πρόγραμμα του Μονάχου που μετέδιδε η

Γερμανική Ραδιοφωνία για τους Έλληνες της Γερμανίας κάθε βράδυ στις οχτώ και είκοσι, οχτώ και μισή, φιλοξένησε το Χρήστο Μπουρονίκο στην πολιτιστική εκπομπή της Ελένης Τορόση και Ελένης Ηλιάδου παρουσιάζοντας το έργο του.

Ήταν ήδη τότε ένας φτασμένος Βερολινέζος καλλιτέχνης – ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες εικαστικούς του Βερολίνου.

Είχε διανύσει ήδη μια διαδρομή, την οποία δύσκολα θα μπορούσε να προδιαγράψει κανείς, συνυπολογίζοντας την αφετηρία της. Και Αφετηρία ήταν η Παρασκευή Δεσκάτης, όπου γεννήθηκε και έζησε μέχρι να τελειώσει το δτάξιο, την εποχή εκείνη, Γυμνάσιο, ενώ οι γονείς του είχαν μεταναστεύσει στη Γερμανία.

Είναι μία πορεία που διέγραψαν πολλά παιδιά της γενιάς των «Γκάσταρμπάιτερ», που έμειναν πίσω, όταν οι γονείς τους μετανάστευσαν στη Γερμανία. Ήταν και αυτό ένα από τα κοινά στοιχεία της παιδικής και εφηβικής που με έδενε με τον άνθρωπο Χρήστο Μπουρονίκο.

Ήδη από εκείνη την εποχή έμειναν βιώματα που σημάδεψαν την καλλιτεχνική πορεία του. Παράδειγμα, η εκτόξευση του διαστημόπλοιου «Apollo 11». Ήταν μόλις 11 χρονών, όταν τον Ιούλιο του 1969 έγινε η εκτόξευση του διαστημόπλοιου, που έφερε για πρώτη φορά τον άνθρωπο στη Σελήνη.

Οι τηλεοράσεις στην ελληνική επαρχία ήταν σπάνιο είδος, τότε. Και φυσικά, δεν υπήρχαν στην Παρασκευή. Υπήρχαν όμως ασπρόμαυρες τηλεοράσεις στη Δεσκάτη. Οι περισσότεροι, υποθέτω, έχετε εικόνα της απόστασης Παρασκευή – Δεσκάτη. Αλλά το 11χρονο παιδί ήθελε οπωσδήποτε να δει τους δύο πρώτους ανθρώπους να πατούν το πόδι τους στη Σελήνη. 25 χρόνια αργότερα, αυτή θα ήταν η θεματική της πρώτης μεγάλης έκθεσης του Χρήστου Μπουρονίκου στη γκαλερί Τούντα στην Αθήνα.

Αλλά και στα 50-χρονα της αποστολής «Apollo 11», συμμετείχε σε θεματική έκθεση στο Potsdam δίπλα στο Βερολίνο με το έργο του, τον αστροναύτη να καρφώνει την ελληνική σημαία στη Σελήνη. Οι διοργανωτές είχαν επιλέξει μάλιστα το έργο αυτό για το εξώφυλλο στον κατάλογο της έκθεσης.

Αυτή η επιλογή είχε ακόμη μεγαλύτερη σημασία, αν σκεφτεί κανείς ότι βρισκόμασταν στο 2019 με πολύ νωπές τις μνήμες από τα καθόλου κολακευτικά πρωτοσέλιδα για την ελληνική κρίση την εποχή των μνημονίων, που μόλις άρχιζε να τελειώνει.

Η θετική προσέγγιση: Παρά την κρίση, οι Έλληνες μπορούν να σηκώσουν ξανά το κεφάλι, να κάνουν την κρίση ευκαιρία, να μεγαλουργήσουν.

Αλλά ταυτόχρονα το έργο αυτό μπορεί να ερμηνευτεί και ως μία αλληγορία για την ελληνική μεγαλομανία, η οποία, συχνά, μπορεί να είναι τόσο εξωπραγματική, όσο η ελληνική σημαία στη Σελήνη.

Την ελληνική σημαία τη βρίσκουμε ως μοτίβο και σε ένα άλλο έργο του. Εκεί η σημαία γίνεται λεκάνη με πολλές απορροές. Ένας συμβολισμός για την κάθαρση από τα σκάνδαλα που ταλανίζουν την Ελλάδα.

Για να σας προλάβω: Αυτά τα έργα δεν θα τα δείτε στη σημερινή έκθεση.

Τα αναφέρω μόνο ως δείγμα για τον τρόπο, με τον οποίο ένα γεγονός, ένα συμβάν, γίνεται η αφετηρία της όσμωσης με τις προσωπικές προσλαμβάνουσες του καλλιτέχνη για το πνεύμα της εποχής και μετουσιώνονται σε καλλιτεχνική δημιουργία.

Στα έργα του Μπουρονίκου χρειάζεται κανείς τουλάχιστον μια δεύτερη ματιά, μία τρίτη, μία τέταρτη, κ.ο.κ. Γιατί ανακαλύπτεις συνεχώς κάτι που δεν το είχες προσέξει έως τώρα.

Πέρα βέβαια από την αισθητική απόλαυση της πανδαισίας χρωμάτων και σχεδίων.

Το Βερολίνο ήταν και παραμένει, μια ανοιχτή πόλη, ένα ευρωπαϊκό Κέντρο πρωτοποριακής τέχνης, φιλόξενη στους νέους καλλιτέχνες. Το 1979, η διηρημένη στα δύο πόλη αγκάλιασε τον Μπουρονίκο. Την αγκάλιασε και αυτός. Ήταν η διέξοδος για να ξεδιπλώσει το καλλιτεχνικό του ταλέντο, σε μια εποχή που η Ελλάδα ήταν η περιφέρεια, ο παρίας της Ευρώπης, λίγα μόλις χρόνια μετά την πτώση της Χούντας.

Ο Χρήστος Μπουρονίκος ήταν από τους πρώτους Έλληνες που πέρασαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 από την HDK, το σημερινό Πανεπιστήμιο των Τεχνών UDK, τη μεγαλύτερη πανεπιστημιακή Σχολή Καλών Τεχνών της Ευρώπης. Ήταν μαθητής του Καρλ Όπερμαν.

Όταν πρωτοπήγε ο Μπουρονίκος στο Βερολίνο, κυριαρχούσαν τα μεγάλα ονόματα: Αλέξης Ακριθάκης, Γιάννης Ψυχοπαίδης, Βλάσης Κανιάρης, Φώτης (Χατζηιωανίδης), Κώστας Τσόκλης. Έζησα από κοντά την προσωπική σχέση που είχε με κάποιους από αυτούς, όπως τον γλύπτη Φώτη. Τον έβαζα συχνά να διηγείται ιστορίες για τους πρωταγωνιστές εκείνης της εποχής, όπως ο Ακριθάκης, το ιστορικό «Estiatorio» της Φώφης, στο δυτικό Βερολίνο, που ήταν χώρος συνάντησης για δυτικο-βερολινέζους πολιτικούς και πάσης φύσεως καλλιτέχνες. Τον άκουγα να μιλάει για τον Skulima, μεγάλο συλλέκτη του Βερολίνου, συλλέκτη και δικών του έργων.

Αλλά μάθαινα και για τα δικά του καλλιτεχνικά βήματα με σταθμούς, όπως συμμετοχή του στη διεθνή έκθεση Art Basel, ή στην Έκθεση «Το Αυγό του Κολόμβου» με τους Joseph Beus, Miro κ.α.

Εκείνη η εποχή ήταν ταυτόχρονα και η περίοδος, που μία νέα γενιά ελλήνων καλλιτεχνών του Βερολίνου χάραζε τη δική της διαδρομή. Χρήστος Μπουρονίκος, Λίλα Πολενάκη, Γιάννης Μαρκόπουλος - Καλλιτέχνες του Βερολίνου χωρίς πλέον το Τείχος. Σε μια νέα πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα. Στο επανενωμένο Βερολίνο, της επανενωμένης Γερμανία.

Τη χρονιά της επανένωσης, το 1990, πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο η έκθεση «Ελληνικοί Κύκλοι», με οχτώ έλληνες καλλιτέχνες του Βερολίνου – στο ισόγειο του σταθμού του μετρό Schlesisches Tor στο Kreuzberg, σε συνεργασία με τον «Σύλλογο Ελλήνων Ακαδημαϊκών».

Διαβάζω από δημοσίευμα της εφημερίδας Tageszeitung του Βερολίνου στις 26 Μαρτίου του 1990:

«Ο τίτλος της έκθεσης προκαλεί αμέσως συνειρμούς: γαλανός ουρανός και άσπρα σπίτια, συρτάκι και σουβλάκι, αρχαία γλυπτά και αγγειογραφία. Ωστόσο, τέτοια στερεότυπα που βασίζονται σε λαογραφικά ή παραδοσιακά στοιχεία σπάνια συναντώνται στα έργα των νέων καλλιτεχνών. Αυτή η έκθεση δεν έχει καμία σύνδεση με την παράδοση του Κριτικού Ρεαλισμού, που ήταν το κυρίαρχο καλλιτεχνικό κίνημα στην Ελλάδα για πάνω από δύο δεκαετίες. Τόσο η ενασχόληση με την πρόσφατη, γεμάτη συγκρούσεις ιστορία της Ελλάδας - η στρατιωτική χούντα ανατράπηκε μόλις στα μέσα της δεκαετίας του 1970 - όσο και η εξερεύνηση της νέας,

άγνωστης πατρίδας τους, της Γερμανίας, απουσιάζουν εμφανώς από τα έργα που παρουσιάζονται στην έκθεση. «Τα έργα μας θα μπορούσαν να είχαν δημιουργηθεί οπουδήποτε στον κόσμο», είπε στη γερμανική εφημερίδα ο Γιάννης Μαρκόπουλος, φίλος του Χρήστου Μπουρονίκου που ζει επίσης στο Βερολίνο.

«Ο πολιτικότερος των καλλιτεχνών», έγραφε η taz του Βερολίνου, ήταν ο Χρήστος Μπουρονίκος, που συμμετείχε με μία εγκατάσταση από μπρικέτες, στοιβαγμένες σε έναν ψηλό τοίχο. Μέσα από ένα πολύχρωμο πάνελ διακρίνονταν αναμνηστικές πλάκες και φωλιές από χρυσά βαμμένα κάρβουνα σε σχήμα αυγού. Ο τίτλος του έργου: «Kohle für Deutschland». «Κάρβουνα για τη Γερμανία» είναι η κατά λέξη μετάφραση. Αλλά έχει και εδώ διττή έννοια. Σημαίνει και «χρήματα για τη Γερμανία». Στο ξεκίνημα της επανένωσης η Γερμανία χρειαζόνταν οπωσδήποτε το κάρβουνο ως ενεργειακή πηγή. Αλλά χρειαζόταν και κεφάλαια για την ανάταξη της οικονομίας της ανατολικής Γερμανίας.

Η επικαιρότητα θα δίνει πάντα ερεθίσματα, εναύσματα δημιουργίας στο έργο του Μπουρονίκου. Αυτήν τη διάσταση την έζησα προσωπικά.

Παράδειγμα, η ελληνική κρίση της δεκαετίας του 2010: Η αγωνία για την τύχη της χώρας ήταν, ούτως ή άλλως, η καθημερινή μας κουβέντα. Αλλά έδωσε το έναυσμα και για μία σειρά από έργα, στα οποία χρησιμοποίησε επεξεργασμένα με σπρέι δημοσιεύματα εφημερίδων. Ήταν από τις γερμανικές εφημερίδες που χρησιμοποιούσα εγώ για τις δημοσιογραφικές μου ανάγκες. Τις συγκέντρωνα και τις πήγαινα στο Μπουρονίκο, ως πρώτη ύλη. Έτσι, οι εφημερίδες που ξεφύλλιζα καθημερινά ψάχνοντας το σχόλιο και την ανάλυση περνούσαν από μία δεύτερη, καλλιτεχνική αυτή τη φορά, ανάγνωση.

Ήταν ένα ιδιότυπο πάντρεμα της πολιτικής, της δημοσιογραφίας και της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Δύο από αυτά τα έργα θα δείτε στο τραπέζι-προθήκη στην έκθεση που εγκαινιάζουμε σήμερα. Στην εποχή της ελληνικής κρίσης εντάσσεται επίσης και η συμμετοχή του Μπουρονίκου στην έκθεση ελλήνων καλλιτεχνών στο Γερμανικό υπουργείο Οικονομικών, με αφορμή την ελληνική προεδρεία στην ΕΕ το πρώτο εξάμηνο του 2014.

Αναφέρθηκα μόνον σε ένα μικρό μέρος της πορείας και της δημιουργίας του Χρήστου Μπουρονίκου, όπως τον έζησα εγώ στο Βερολίνο. Έργα του περιλαμβάνει και η δωρεά του Δημήτρη Δασκαλόπουλου στο Ελληνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στην Αθήνα (ΕΜΣΤ). Για όσους ενδιαφέρονται περισσότερο, μόνιμος πλέον και κοντινός χώρος αναφοράς για την καλλιτεχνική δημιουργία του είναι η «Αίθουσα Τέχνης Χρήστος Μπουρονίκος» στη Δεσκάτη που εγκαινιάστηκε το 2022. Στην «ART SPACE DESKATI - Χρήστος Μπουρονίκος» θα βρείτε μία πλούσια συλλογή έργων του - ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα μίας καλλιτεχνικής διαδρομής 40 και πλέον χρόνων.

Τα έργα αυτά είναι ο αέρας – το πνεύμα του Βερολίνου - που φέρνει ο καλλιτέχνης Χρήστος Μπουρονίκος πίσω στη γενέτειρά του.

Είναι η γέφυρα που δημιουργεί και ενώνει το Βερολίνο - τη Μέκκα των νέων καλλιτεχνών και νεών ρευμάτων - με την ελληνική επαρχία.

Και έτσι η απόσταση από την Παρασκευή Δεσκάτης μέχρι το Βερολίνο εξαϋλώνεται.

Γίνεται μια πινελιά δρόμος.

Κυρίως, όπως λέει ο Μπουρονίκος, «για τους νέους που δεν θα πάψουν να ονειρεύονται και να δημιουργούν».

Η έκθεση που εγκαινιάζεται σήμερα στο «Χώρο Πολιτισμού Νικολάου και Ελένης Καρναβά» στα Γρεβενά, είναι ένα οφειλόμενο χρέος τιμής της πόλης μας για έναν καλλιτέχνη, που γέννησε αυτός ο τόπος και μπορεί να είναι υπερήφανος για αυτόν.

Σας ευχαριστώ!